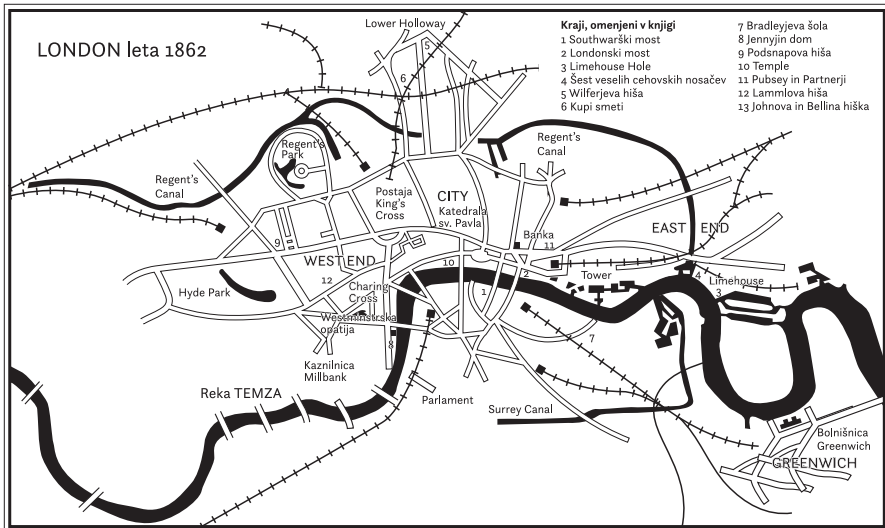
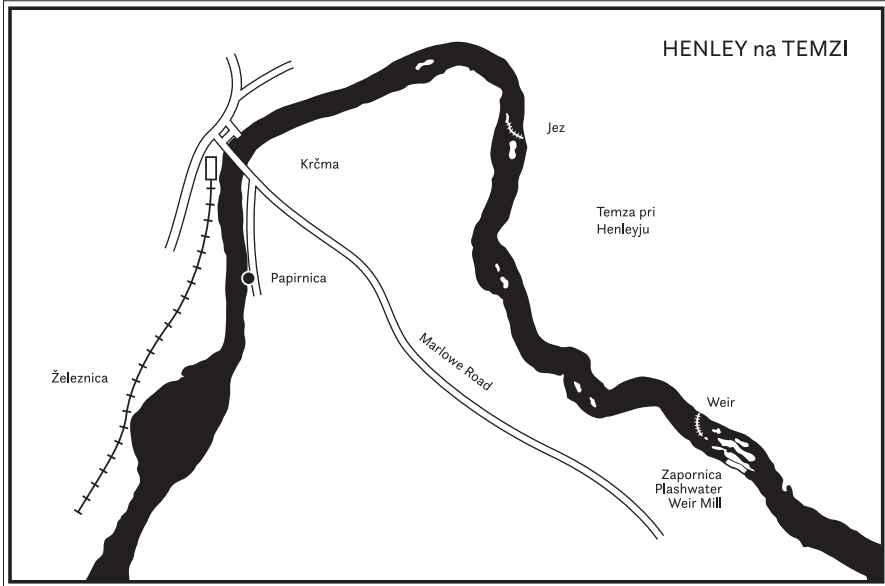
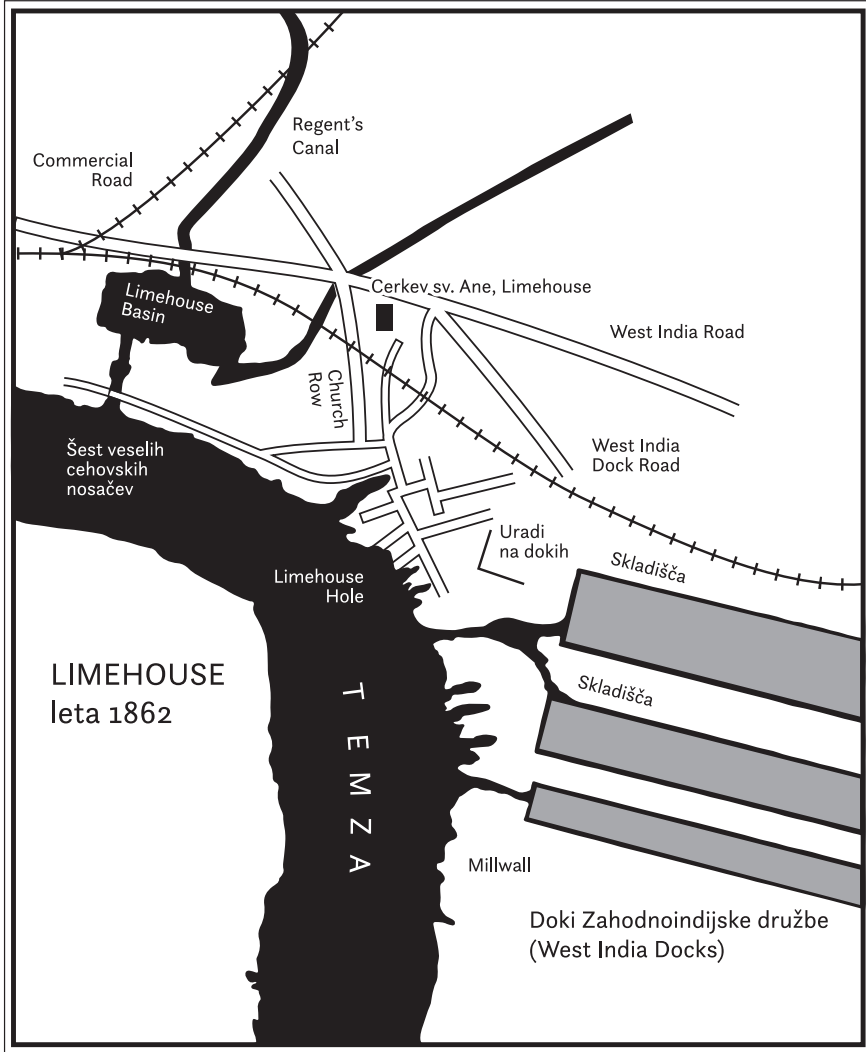

Charles Dickens
NAŠ SKUPNI PRIJATELJ

prevedla Nada Marija Grošelj

Prva knjiga
Računi brez krčmarja

Prvo poglavje

Na preži

Ko se je zgoščal jesenski večer, je v teh naših časih – točne letnice nam ni treba navesti – po Temzi med Southwarškim mostom, zgrajenim iz železa, in Londonskim mostom, zgrajenim iz kamna, polzel čoln umazanega in neuglednega videza z dvema postavama.

Postavi v čolnu sta pripadali krepkemu možaku z razkuzmanimi osivelimi lasmi in ogorelim obrazom ter temni deklici kakih devetnajstih, dvajsetih let, ki mu je bila dovolj podobna, da si v njej prepoznal njegovo hčer. Deklica je veslala in zlahka zamahovala s parom kratkih vesel, možak, ki je imel v rokah ohlapne krmilne kable in roke mlahavo zataknjene za pas, pa se je željno razgledoval. Mreže, trnka ali ribiške vrvice ni imel, zato ni mogel biti ribič; čoln ni imel nikakršne sedežne blazinice, opleska, napisa ali pripomočka z izjemo rjastega čolnarskega kavolja in zvite vrvi, zato mož ni mogel prevažati potnikov; prav tako je bil čoln preveč gugav in premajhen, da bi sprejemal tovor za dostavo, zato mož ni mogel biti tovorni ladjar ali rečni prevoznik; kaj išče, ni bilo jasno, vsekakor pa je nekaj iskal z napetim in preiskujočim pogledom. Plima, ki je nastopila pred eno uro, je usihala, in njegove oči so opazovale sleherno brzico in vrtinec v njenem širokem loku, ko je čoln malce napredoval nasproti toku ali pa vzvratno zaplul pred njim, kakor je pač pokimal hčeri. Njegov obraz je motrila prav tako strmo, kakor je sam motril reko. Toda v napetosti njenega pogleda je bil tudi nadih strahu ali groze.

Bolj kakor z gladino je bil čoln uglašen z rečnim dnom, kajti prekri-vala sta ga mulj in sluz in bil je ves premočen. Toda čoln in postavi v njem so očitno počeli nekaj, kar so pogosto počeli, in iskali nekaj, kar so pogosto iskali. Navzlic moževemu napol divjemu videzu – sprijeti

lasje so bili nepokriti in rjave roke gole vse do srede nadlakti, nizko na golih prsih mu je v goščavi brade in zalizcev ležal ohlapen vozec še ohlapnejšega robca, njegova obleka pa bi bila lahko narejena iz blata, od katerega je bil zamazan njegov čoln – navzlic vsemu temu se je v njegovem trdnem pogledu zrcalila poklicna rutiniranost. Enako je bilo s sleherno gibko dekletovo kretnjo, z vsakim zasukom njenega zapestja, a morda najbolj z njenim pogledom strahu ali groze: bili so stvar rutine.

»Zadrži ga ob strani, Lizzie. Tukaj reka dere. Zadrži ga daleč od toka.«

Iz zaupanja v dekletovo veščino ni segel po krmilu, temveč se je pozorno zatopil v valeči se tok. Prav tako pozorno je motrilo dekle njega. A tedaj je poševni soj zahajajočega sonca poblisnil na dno čolna, se dotaknil gnilega madeža, ki je nekoliko spominjal na obris omotane človeške postave, in ga obarval kakor z razredčeno krvjo. To je deklica opazila in vzdrgetala.

»Kaj pa ti je?« je vprašal mož, kajti njen drget je brž opazil, čeprav je bil tako zatopljen v vodovje, ki se mu je valilo naproti. »Ne vidim, da bi kaj plavalo.«

Rdeči soj je pojenjal, pojenjal je tudi drget, njegov pogled, ki se je za trenutek vrnil k čolnu, pa je spet odtaval. Povsod, kjer je močni tok naletel na oviro, mu je oko za trenutek obstalo. K vsaki pristanjalni verigi in vrvi, k vsakemu zasidranemu čolnu ali tovorni ladjici, ob kateri se je tok razcepil v široko puščično ost, k masivnim podnožjem stebrov pod Southwarškim mostom, h kolesom rečnih parnikov, ki so tleskala po umazani vodi, k zvezanim hlodom, ki so plavali pred nekaterimi doki – njegove sijoče oči so lačno švigale povsod. Po kaki uri vse globljšega mraka so se krmilni kabli v njegovem prijemu na vsem lepem napeli in ostro je zavil proti surrejskemu obrežju.

Deklica, ki je nenehno opazovala njegov obraz, se je pri veslanju takoj odzvala; čoln se je brž zasukal in stresel kakor od sunka, in že se je mož z zgornjim delom telesa iztegnil čez krmo.

Deklica si je potegnila kapuco plašča čez glavo in obraz, se zazrla nazaj, tako da so bile sprednje gube kapuce obrnjene proti izlivu reke, in vodila čoln pred tokom. Vse dotlej se je komaj obdržal v bližini enega samega mesta, zdaj pa so se začeli bregovi urno spreminjati, že je zaplul mimo vse globljih senc in prižigajočih se lučk na Londonskem mostu in na obeh straneh so se razprostrle pristajalne površine.

Šele zdaj se je mož z zgornjim delom telesa potegnil nazaj na čoln. Mokre in umazane lakti si je spral čez ograjo. V reki pa je spral tudi tisto, kar je držal v desnici. Denar. Enkrat ga je požvenkljal, enkrat je pihnil vanj in enkrat pljunil nanj – »za srečo«, je hripavo pojasnil – preden ga je spravil v žep.

»Lizzie!«

Dekle se je zdrznilo, se zazrlo vanj in molče odveslalo dalje. V obraz je bilo zelo blede. Njen oče pa je s svojim kljukastim nosom, svetlimi očmi in zmršeno glavo spominjal na vznemirjeno ujedó.

»Snemi si tisto reč z obraza.«

Kapuco je potisnila nazaj.

»Tako, zdaj pa mi prepusti vesla. Bom jaz veslal preostanek poti.«

»Ne, ne, oče! Ne! Res ne morem. Oče! Ne morem sedeti tako blizu tistega!«

Bil je že na poti k njej, da bi zamenjala mesti, toda ob njenih zgroženih ugovorih se je ustavil in spet sedel.

»Kaj ti pa lahko naredi?«

»Ničesar, ničesar. Ampak tega ne prenesem.«

»Zdi se mi, da sovražiš že pogled na reko.«

»Ni – ni mi pri srcu.«

»Kot da te ne bi preživljala! Kot da ti ne bi bila hrana in pijača!«

Ob zadnjih besedah je deklica spet vzdrgetala in za trenutek nehala veslati, kajti po vsem videzu ji je postalo na smrt slabo. Toda to mu je ušlo, ker je pogledoval čez krmo k nečemu, kar je čoln vlekel za sabo.

»Kako moreš biti tako nehvaležna svoji najboljši prijateljici, Lizzie? Še kurjavo, ki te je grela kot malčico, sem pobiral iz reke ob ladjicah s premogom. Še košek, v katerem si spala, je naplaval tok. Še tisti leseni krivini, na kateri sem ga postavil, da sem dobil zibelko, sem izsekal iz kosa lesa, ki ga je prineslo z neke ladje.«

Lizzie je dvignila desnico z vesla, si jo položila na ustnice in jo za trenutek ljubeče iztegnila proti njemu, nato pa je brez besed spet poprijela za vesla, ko je iz temnega kotička vzniknil drug čoln podobnega videza, čeprav v precej boljši formi, in tiho zdrsnil obnju.

»Si imel spet krompir, Dedek?« je vprašal samotni veslač z lokavim škilastim pogledom. »Sem kar vedel po brazdi, ki jo puščaš za sabo na poti.«

»A!« je suho odvrnil drugi. »Tebi pa ne gre, kaj?«

»Res je, kolega.«

Na reki je že ležala nežna rumena mesečina, novodošlec pa je zaostajal za polovico dolžine svojega čolna in ostro motril brazdo za drugim čolnom.

»Tako j sem si rekel,« je nadaljeval, »čim si se prikazal: lej ga Dedka, spet je imel krompir, mejduš, če ni res! Samo veslo je, kolega – ne sekiraj se – vanj sploh nisem dregnul.« To je bil odgovor na Dedkovo hitro, nestrpno kretnjo; obenem je govorec na tisti strani snel veslo, položil roko na robnico Dedkovega čolna in se je oprjel.

»Kolikor lahko vidim, mu res ni treba, da bi še kdo drezal vanj, Dedek! Že kar nekaj plim ga je premetavalo, a, kolega? Vidiš, takole smolo imam! Ko ga je zadnjič zaneslo proti mestu, je moral priplavati mimo mene, ker sem prežal tule pod mostom. Skoraj bi rekel, da si tak kot jastrebi, kolega, in jih kar zavohaš.«

Govoril je s pritajenim glasom in se več kot enkrat ozrl k Lizzie, ki se je medtem spet pokrila s kapuco. Nato sta se oba moška s srhljivim, izkrivljenim zanimanjem zagledala v brazdo za Dedkovim čolnom.

»Kar počasi, saj smo sami domači. Naj ga vzamem na krov jaz, kolega?«

»Ne,« je odsekal drugi – tako zlovoljno, da se je mož zastrmel vanj in se v odgovor odrezal:

»Menda nisi pojedel česa, kar bi ti razdražilo želodec, kolega?«

»Pa sem res,« je odvrnil Dedek. »Prenažrl sem se te besede: ‚kolega‘. Jaz že nisem tvoj kolega.«

»In od kdaj nisi moj kolega, blagorodni Dedek Hexam?«

»Odkar si bil obtožen, da si oropal človeka. Živega človeka!« mu je ogorčeno zabrusil Dedek.

»Pa če bi bil obtožen, da sem oropal mrtvaka, Dedek?«

»Saj ga ne bi *mogel*.«

»Da ne, Dedek?«

»Ne. Ima mrtvak kaj od denarja? Lahko sploh poseduje denar? Kateremu svetu pripada mrtvak? Drugemu. In kateremu svetu pripada denar? Temu. Kako naj bo denar last trupla? Ga truplo lahko poseduje, potrebuje, potroši, zahteva, pogreši? Ne poskušaj takole zbrkljati, kaj je prav in kaj narobe. Res pa je to vredno zahrbtnoža, ki gre ropat živega človeka.«

»Ti bom povedal, kaj je –«

»Ne, ne boš. Ti bom *jaz* povedal. Segel si v žep mornarju, živemu mornarju, in jo poceni odnesel. Kar izkoristi to in se imej za srečneža, ampak ne domišljaj si, da boš *mene* še kaj pital s kolegi. V preteklosti sva res sodelovala, v sedanosti in prihodnosti pa nič več. Izpusti. Odrini!«

»Dedek! Če misliš, da se me boš takole znebil –«

»Če se te ne bom takole, bom poskusil pa kako drugače in te krenil po prstih s podnožko ali ti preluknjaj glavo s kavljem. Odrini! Ti pa veslaj, Lizzie. Veslaj domov, ko že očetu ne dovoliš.«

Lizzie je šinila naprej in drugi čoln je zaostal. Lizziejin oče se je sproščeno razpoložil kot človek, ki je ubranil visoko moralo in zavzel nedotakljiv položaj, si zložno prižgal pipo, jo povlekel in preučil tovor za sabo. Včasih, kadar je čoln zavrl, se je tovor srhljivo zaletel proti njemu in včasih je kazalo, kakor da se poskuša odtrgati, toda zvečine mu je poslušno sledil. Kak novinec bi si utegnil domišljati, da valčki, ki polzijo čezenj, strahovito spominjajo na medle spremembe izraza na slepem obrazu, toda Dedek ni bil novinec in tudi domišljije ni imel.

Drugo poglavje

Mož od Nevemkod

Gospod in gospa Veneering sta bila jara gospoda v jari hiši v jari londonski četrti.* Vse pri Veneeringovih je bilo jaro in novo kot iz škatlice. Novo je bilo vse njuno pohištvo, novi vsi njuni prijatelji, nova vsa služinčad, nova njuna srebrnina, nova kočija, nova zaprega, novi konji, nove slike, pa tudi sama sta bila nova, tako sveže poročena, kakor je bilo le zakonsko uskladjivo s tem, da sta imela čisto novo dojenčico, in če bi ustoličila kakega pradedu, bi prispel domov v embalaži iz Pantehnicona** brez najmanjše praske, po francosko zloščen od glave do peta.

Kajti v Veneeringovem gospodinjstvu je bilo vse, od stolov z novim grbom v veži do velikega klavirja z novo mehaniko in novega požarnega izhoda v zgornjem nadstropju, v stanju vrhunske polakiranosti in pološčenosti. In kar je bilo v oči pri njunem pohištvu, je bilo v oči tudi pri Veneeringih samih – površina je malo preveč dišala po delavnici in bila za kanec lepljiva.

Pri večerjeh sta gostila nedolžen kos opreme, ki se je premikal na lahkih kolescih, kadar pa ni bil v rabi, je bil pospravljen nad konjušnico v Duke Streetu v aristokratskem okraju Saint James. In ta kos pohištva, slišal je na ime Twemlow, sta Veneeringa neznanško begala. Kot bratranec lorda Snigswortha je bil zelo iskan; lahko bi rekli, da je v številnih hišah posebej jedilno mizo v njenem običajnem stanju. Kadar sta, denimo, gospod in gospa Veneering prirejala večerjo, sta navadno začela pri Twemlowu, nato

* V 10. poglavju bo ta četrt omenjena z imenom Stucconia. (Opombe so prevajalkine.)

** Pantehnicon je bilo ime velikega skladišča in bazarja v središču Londona, blizu Belgrave Square.

pa vstavljala vanj podaljške ali dodajala k njemu goste. Včasih je tvoril mizo Twemlow s pol ducata podaljškov, včasih Twemlow z ducatom podaljškov, včasih pa so Twemlowa raztegnili na največji možni obseg, dvajset podaljškov. Ob slavnostnih priložnostih sta si gospod in gospa Veneering sedela nasproti na sredini mize in tako je vzporednica še vedno veljala, kajti bolj ko so Twemlowa raztegovali, dlje se je znašel od središča in bliže kredenci na enem koncu sobe ali okenskim zavesam na drugem.

Toda Twemlowovega šibkega duha ni begala ta okolnost. Tega je bil navajen in se je znašel. Brezdanje brezno, iz katerega je vrela vseprežemajoča in razraščajoča se težavnost njegovega življenja, je bilo nerešljivo vprašanje, ali je Veneeringov najstarejši ali najnovejši prijatelj. Razmotrivanju tega problema je posvetil neškodljivi gospod že mnogo tesnobnih ur v najetem stanovanju nad konjušnico kakor tudi v hladni temoti na Saint James's Square, ki je spodbujala meditacijo. Takole je bilo. Twemlow se je seznanil z Veneeringom v svojem klubu, kjer Veneering ni poznal še nikogar poleg moža, ki ju je seznanil in ki je bil po vsem videzu njegov najzaupnejši prijatelj na svetu, poznal pa ga je cela dva dni, kajti na tisti datum se je zaradi pritlehnosti klubskega odbora v zvezi s pripravo telečjega fileja po naključju zacementirala vez med njunima dušama. Takoj zatem je Twemlow prejel Veneeringovo vabilo na večerjo in se odzval; med družbo je bil tudi skupni znanec iz kluba. Takoj zatem je prejel še znančevo vabilo na večerjo in se spet odzval, med družbo pa je bil tudi Veneering. Pri znancu so večerjali še Poslanec, Inženir, Odplačevalec Državnega Dolga, Opevalec Shakespeara, Zamerljivež in Javni Uslužbenec, ki so bili Veneeringu očitno vsi popolni tujci. Pa vendar je Twemlow takoj zatem prejel povabilo, naj pride večerjat k Veneeringovim izrecno zato, da se seznanijo s Poslancem, Inženirjem, Odplačevalcem Državnega Dolga, Opevalcem Shakespeara, Zamerljivežem in Javnim Uslužbencem, in med večerjo je odkril,

da so vsi do zadnjega Veneeringovi najtesnejši prijatelji, medtem ko gospa Veneering njihovim soprogam (vse so bile prisotne) izkazuje največjo predanost in nežno zaupljivost.

Tako si je gospod Twemlow v svojem domovanju pritisnil dlan na čelo in si dejal: »Ne smem misliti na to. Saj bi se vsakomur zmehčali možgani« – pa vendar je stvar nenehno premleval, ne da bi kdaj prišel do kakega zaključka.

Nocoj prirejajo pri Veneeringovih banket. »Twemlow« ima enajst podaljškov, vseh prisotnih je štirinajst. V veži so postrojeni štirje izprseni služabniki brez livrej. Peti služabnik, ki se vzpenja po stopnicah kot živa slika pobitosti – kakor bi sporočal: »Še en bednik na večerji; življenje je pač solzna dolina!« – oznani: »Gos-pod Twemlow!«

Gospa Veneering prisrčno pozdravi svojega ljubega gospoda Twemlowa. Gospod Veneering prisrčno pozdravi svojega dragega Twemlowa. Gospa Veneering sicer ne pričakuje, da bi se mogel gospod Twemlow po naravi ogrevati za kaj tako omlednega, kot so dojenčki, toda tako star prijatelj si mora vendarle pogledati dojenčico, prosim. »Ah! Prijatelja svoje družine boš bolje spoznala, Bucibuci,« pravi gospod Veneering in čustveno pokima novemu komadu, »ko boš začela opazati svet okoli sebe.« Nato predstavi svojega dragega Twemlowa dvema prijateljema, gospodu Bootsu in gospodu Brewerju, vendar mu kot na dlani ni povsem jasno, kateri je kateri.

Tedaj pa se primeri nekaj strašnega.

»Gos-pod in gos-pa Podsnap!«

»Ljubica,« pravi gospod Veneering gospe Veneeringovi z izrazom velikega prijateljskega zanimanja, medtem ko vrata stojijo odprta, »Podsnapova sta.«

Zastaven, vse preveč nasmehljan in usodno neizkušeni možak se prikaže skupaj z ženo, a jo v hipu zapusti in šine k Twemlowu z besedami:

»Dober dan. Res me veseli, da sem vas spoznal. Krasno hišo imate. Upam, da nisva prepozna. Zaprmej sem vesel te priložnosti!«

Ob prvem šoku je Twemlow v svojih ličnih čveljcih in ličnih svilenih nogavičkah, ukrojenih po že preminuli modi, dvakrat odskočil, kakor bi ga nekaj gnalo, da preskoči zofo za seboj, toda zastavnež se je sprijel z njim in se izkazal za močnejšega.

»Dovolite mi,« pravi zastavnež in poskusi pritegniti pozornost svoje žene v daljavi, »da predstavim gospo Podsnap njenemu gostitelju. Zaprmej –« zaradi svoje usodne svežine menda vidi v tej frazi nenehno bohotnost in večno mladost, »zaprmej bo vesela te priložnosti!«

Sama gospa Podsnap se sicer ne more zmotiti, ker je gospa Veneering edina druga dama v družbi, vendar po najboljših močeh izdatno podpre moževo napako, kajti z otožnim obrazom se ozre proti gospodu Twemlowu in navrže gospe Veneering dve rahločutni opazki: prvič, boji se, da ima gospod zadnje čase težave z žolčem, in drugič, dojenčica mu je že zdaj zelo podobna.

Ali je sploh kdaj komu povsem po volji, da ga zamenjajo za koga drugega, je vprašljivo; toda ker si je gospod Veneering prav ta večer nadel naprsnik mladega Antinoa* (iz novega izvezenega kambrika, pravkar prispelega), še malo ni polaskan, da ga imajo za Twemlowa, ki je posušen in naguban in kakih trideset let starejši. Prav tako gre gospe Veneering v nos obtožba, da je Twemlowova žena. Twemlow sam pa se globoko zaveda, da je veliko imenitnejšega rodu kot Veneering, zato ima zastavneža za žaljivega osla.

V tej težavni zagati pristopi gospod Veneering k zastavnežu z iztegnjeno roko in nepopravljivcu z nasmehom zagotovi, kako vesel je, da ga vidi, mož pa s svojo usodno neizkušnostjo brž odgovori:

* Antinoos, prezgodaj umrli ljubljenec rimskega cesarja Hadrijana (2. stol. po Kr.), je veljal za pojem lepega mladeniča. Nekaj njegovih kipov se je ohranilo.

»Hvala vam. Sram me je priznati, da se ta hip ne morem spomniti, kje sva se že srečala, vendar sem zaprmej vesel te priložnosti!«

Nato plane na Twemlowa, ki se upira z vso svojo šibko silo, in ga že hoče odvreči, da bi ga predstavil gospe Podsnap kot Veneeringa, ko se pomota razkrije ob prihodu novih gostov. Nato se znova rokuje z Veneeringom kot Veneeringom in s Twemlowom kot Twemlowom, celotno zadevo pa v svoje neskaljeno zadovoljstvo zašpili s tem, da zadnjemu reče: »Res smešna priložnost – ampak sem je zaprmej vesel!«

Potem ko Twemlow pretrpi to grozljivo izkušnjo in za nameček opazi, da se je Boots prelil v Brewerja in Brewer v Bootsa, poleg tega pa zazna, da od preostalih sedmih gostov štirje posamezniki vstopijo s tavajočim pogledom in se nikakor niso pripravljene izjasniti, kateri je Veneering, dokler jih ta ne dobi v pest; skratka, potem ko Twemlow užije sadove teh študij, začuti, da se mu možgani dobrodejno utrjujejo, ker se bliža sklepu, da je Veneeringov najstarejši prijatelj res on sam; a tedaj se mu možgani spet zmeščajo in vse je izgubljeno, kajti oči mu padejo na Veneeringa in zastavneža, ki kot dvojčka tičita skupaj v stranski sprejemnici blizu vrat v rastlinjak, medtem ko mu ušesa z glasom gospe Veneering sporočajo, da bo šel prav isti zastavnež dojenčici za botra.

»Večerja je na mizi!«

Tako melanholični služabnik z glasom nekoga, ki bi hotel reči: »Pridite dol in se zastrupite, nesrečni človeški sinovi!«

Twemlow se spusti po stopnicah na repu, ne da bi mu dodelili kakšno damo,* in si pritiska roko na čelo. Boots in Brewer mislita, da mu ni dobro, in zašepetata: »Slabo mu je. Brez kosila.« V resnici

* Ob sporočilu, da je obed nared, je gostitelj ponudil roko najuglednejši gostji in jo pospremil v jedilnico. Sledili so drugi gostje v hierarhičnem zaporedju, zadnja pa je šla gostiteljica z najuglednejšim gostom.

pa je samo omotičen zaradi nepremagljive težavnosti svojega bitja in žitja.

Ob juhi si Twemlow opomore in z Bootsem in Brewerjem blago pokramlja o *Dvorni kroniki*.^{*} Pri ribjem hodu banketa se obrne nanj Veneering zaradi spornega vprašanja: je njegov bratranec lord Snigsworth v mestu ali na deželi? Twemlow odvrne, da je bratranec na deželi. »Na Snigsworthovem posestvu?« povpraša Veneering. »Na Snigsworthovini,« pritrди Twemlow. Boots in Brewer v njem prepoznata človeka, s katerim velja gojiti dobre odnose, in Veneeringu je jasno, da je donosen komad. Medtem služabnik kroži po sobi kot kak mračen analitični kemik in daje vtis, da za besedami »Bi chablis, gospod?« vselej pristavi: »Pa ga ne bi, če bi vedeli, iz česa je.«

V velikem zrcalu nad kredenco se zrcali miza z družbo. Zrcali se Veneeringov novi rodbinski grb v zlatu in *item* v srebru, matiran in tudi zbistren: kamela za vsa dela. Za Veneeringa je Grboslovni kolegij izumil križarskega prednika, ki je na ščitu nosil kamelo (ali bi jo utegnil nositi, če bi se tega domislil), zato za sadje, rože in sveče skrbi cela kamelja karavana in kleče sprejema tovore soli. Zrcali se Veneering: štiridesetletnik valovitih las, temen, nagnjen k debelušnosti, pretkan, skrivnosten, zamegljen – nekakšen dovolj čeden zastrti prerok, ki ne prerokuje. Zrcali se gospa Veneering: svetlolaska z orlovskim nosom in prsti, manj bujnolasa, kot bi bila lahko, v razkošni obleki in nakitu, vznesena in spravljiva v zavesti, da vogal soprogovega zagrinjala pokriva tudi njo. Zrcali se Podsnap: s pridom se zalaga, na vsaki strani sicer plešaste glave pa nosi majhno, svetlo žimasto perutko, prav toliko podobno njegovi krtači kot njegovim lasem; na čelu se mu razblinja podoba rdečih kapljic, izza njega pa

* *Court Circular*, dnevni novičnik o britanski kraljevi družini in dogajanju na dvoru, ki je izhajal v dnevnem tisku.

štrli velika zaloga zmečkanega srajčnega ovratnika. Zrcali se gospa Podsnap: prvovrsten primerek za profesorja Owena* – kup kosti, z vratom in nozdrvmi kot gugalni konj ter s trdimi potezami in veličastnim naglavnim okrasom, kamor je Podsnap obesil zlate darove. Zrcali se Twemlow: siv, posušen, vljuden, občutljiv na vzhodnik, v jurijanskem ovratniku in kravati ter z vpotegnjenimi lici, kakor bi se pred leti na vso moč potrudil zlesti vase, a bi prišel le do tod in nič dlje. Zrcali se zrela mlada dama z vranjimi kodri in poltjo, ki zasije, kadar je dobro napudrana – kar tudi je: na vse pretege si prizadeva očarati zrelega mladega gospoda, ki ima na obrazu preveč nosu, v zalizkih preveč korenčka, v telovniku preveč života, v zakovicah, očeh, gumbih, govorjenju in na zobeh pa preveč leska. Zrcali se očarljiva stara lady Tippins na Veneeringovi desni z ogromnim, topim, pustim, podolgovatim obrazom, podobnim obrazu v jušni žlici, in s pobarvano promenado vrh glave, ki je prikladen javni dostop do kopice umetnih las nad tilnikom; veseli jo igrati pokroviteljico gospe Veneering, ki ji sedi nasproti, ta pa z veseljem igra njeno varovanko. Zrcali se neki »Mortimer«, še eden od Veneeringovih najstarejših prijateljev: nikoli ni bil v tej hiši in si, kot kaže, ne želi priti še kdaj; pobito sedi na levici gospe Veneering, kajti lady Tippins (prijateljica iz deških dni) ga je pregovorila, naj pride k tem ljudem na klepet, vendar noče klepetati. Zrcali se Eugene, Mortimerjev prijatelj: živ pokopan v globinah svojega stola za ramenom zrele mlade dame – pokritim s tilastim rokavčkom – se zlovoljno zateče h kelihu šampanjca, kadar ga Analitični Kemik le ponudi. In

* Sir Richard Owen (1804–1892) je bil vodilni naravoslovec tistega časa in Dickensov prijatelj. Bil je prvi Hunterjev profesor primerjalne anatomije in fiziologije na Kraljevem zdravniškem kolegiju in pozneje predstojnik prirodoslovnega oddelka v Britanskem muzeju.

naposled se zrcalijo še Boots in Brewer ter dva druga naphana Blažilca, ki varujejo preostalo družbo pred možnimi neizgodami.

Večerje pri Veneeringovih so odlične – saj drugače novi gostje ne bi hoteli prihajati – in vse gre kot po maslu. Lady Tippins izvede na svojih prebavnih funkcijah cel niz eksperimentov, tako zapletenih in drznih, da bi bilo človeštvu nemara v korist, če bi jih bilo mogoče objaviti z rezultati vred. Potem ko si ta trdoživa stara križarka natovori zaloge z vseh koncev sveta, nazadnje pristane na Severnem tečaju, in ko služinčad odnaša krožničke za sladoled, izusti naslednje besede:

»Povem vam, dragi moj Veneering –«

(Nesrečnemu Twemlowu roka že seže k čelu, kajti vse kaže, da se bo za Veneeringovo najstarejšo prijateljico izkazala lady Tippins.)

»Povem vam, dragi moj Veneering, da je zadeva skrajno nenavadna! Toda kakor oglaševalci vas tudi jaz ne prosim, da mi zaupate brez častivrednega poroka. Moj porok je Mortimer tamle, o tem ve vse.«

Mortimer pridvigne povešajoče se veke in malce odpre usta. Toda čez obraz mu hušknje bled nasmešek, češ, »Saj nima smisla!«, nato pa veke spet spusti in usta zapre.

»No, Mortimer,« povzame lady Tippins in s paličicami zložene zelene pahljače potrka po členkih na svoji levici, ki je še posebno členkasta, »zahtevam, da nam poveste o človeku z Jamajke vse, kar se da povedati.«

»Dajem vam častno besedo, da še nikoli nisem slišal za nikogar z Jamajke, samo za tistega, ki je nekomu brat,«* odvrne Mortimer.

»Potem pa iz Tobaga.«

»Tudi iz Tobaga ne.«

* Dickens namiguje na napis »Mar jaz nisem človek in brat?«, ki ga je kot svoj moto prevzelo Društvo za boj proti suženjstvu.

»Z izjemo,« se vmeša Eugene tako nepričakovano, da se zrela mlada dama, ki je že povsem pozabila nanj, zdrzne in umakne svoj rokavček izpred njega, »z izjemo našega prijatelja, ki je dolgo živel od riževega narastka in ribje želatine, dokler mu ni v njegovo veliko veselje zdravnik predpisal nečesa drugega, in na koncu se je nekako znašla krača.« *

Okoli mize zakroži osvežujoč vtis, da se Eugene odpira. Toda vtis ostane neizpolnjen, kajti spet se povleče vase.

»No, draga gospa Veneering,« dé lady Tippins, »na vas apeliram: mar ni to ravnanje najpodlejše, kar ga je kdaj videl svet? S sabo jemljem po dva ali tri ljubimce pod pogojem, da so zelo ubogljivi in predani, zdaj pa mi starosta ljubimcev, glavar vseh mojih sužnjev, javno odreka zavezništvo! In tu je še eden od mojih ljubimcev: je že res, da je zaenkrat še neotesan Kimon,** toda nadejala sem se, da se bo sčasoma že naredil; zdaj pa se pretvarja, da se ne spomni pesmic iz otroštva! Samo zato, da bi me dražil, ker ve, kako jih obožujem!«

Lady Tippins namiguje na odvratno izmišljajico o svojih ljubimcih. Vedno jo spremljata eden ali dva, povrhu pa vodi cel seznamček; zmeraj vpisuje kakega novega ali črta starega, uvršča tega na črno listo ali promovira onega na modro, jih sešteva ali kako drugače ažurira svoje knjigovodstvo. Gospa Veneering je nad njenim humorjem očarana in Veneering prav tako. Mogoče prispeva k temu

* Eugene z znatnimi spominskimi luknjami navaja otroško pesmico, limerik, ki ga prvič zasledimo v letu 1822 in bi se v razmeroma dobesednem prevodu glasil: »Vsa hrana moža iz Tobaga / je riž, želatina in kaša; / zato kar zasije, / ko doktor razkrije: / 'Ne more vam škoditi krača.'«

** Mlad neotesanec iz Boccaccieve zgodbe, ki jo je v angleščino prevedel John Dryden leta 1699 kot *Cymon and Iphigenia*.

tudi nekakšen rumen živžav v grlu lady Tippins, ki spominja na nožice praskajoče perutnine.

»Verolomnega bednika s tem trenutkom izganjam in še nocoj ga bom izbrisala iz kupidona (tako rečem svoji poslovni knjigi, dragica). Ampak trdno sem odločena, da slišim zgodbo o možu od Nevemkod, in milo vas prosim, ljubica,« – to velja gospe Veneering – »da jo izbrskate zame, ker sem sama izgubila vpliv. Oh, vi krivoprisežnik!« Te besede, podkrepljene s klopotom pahljače, veljajo Mortimerju.

»Mož od Nevemkod nas vse zelo zanima,« pripomni Veneering. Nato se vsi štirje Blažilci hkrati opogumijo in pristavijo:

»Silno nas zanima!«

»Prav vznemirja nas!«

»Dramatično!«

»Mogoče pa prihaja od Nikoder!«

In tedaj gospa Veneering – kajti očarljive zvijače lady Tippins so nalezljive – sklene roke kot proseč otrok in se obrne k svojemu levemu sosеду z besedami: »Plosim! Povestico! O stlicu od Nevemkod!« Pri tem četverico Blažilcev spet spodbode nekaj skrivnostnega, da vsi hkrati vzdikljejo: »Temu se ne morete upreti!«

»Pri moji veri,« lenobno zategne Mortimer, »v neznanski zadregi sem, da so oči Evrope tako uprte vame, in tolaži me edino misel, da boste na dnu srca vsi preklinjali lady Tippins, ko boste ugotovili – in temu se ne boste mogli izogniti – da je mož od Nevemkod živ dolgčas. Opravičujem se, če bom pokvaril romanco s tem, ko mu bom pripisal bivališče, vendar prihaja iz nekega kraja, ki se ga zdajle ne morem domisliti, zagotovo pa se ga boste vsi drugi, mislim tistega, kjer delajo vino.«

Eugene predlaga: »Pri Dayu in Martinu.«*

* Day & Martin's je bila manufaktura biksa v High Holbornu, pa tudi sinonim za

»Ne, ne tam,« nemoteno odvrne Mortimer, »tam delajo portovec. Moj junak prihaja iz dežele, kjer delajo kaplandsko vino. Ampak glej, stari, to sploh ni po statistiki in je precej čudno.«

Pri Veneeringovi mizi zmeraj opazimo, da se za Veneeringa sama nihče kaj prida ne zmeni in da vsakdo, ki ima kaj povedati, to raje pove komu drugemu.

»Ta človek, piše se Harmon,« pripoveduje Mortimer Eugenu, »je bil edini sin gromozanskega starega lopova, ki je obogatel s Smeti.«

»Takega v rdečih žametovkah in z zvoncem?«* pobara zlovoljni Eugene.

»Ter z lestvijo in košem, če že hočeš. Po tej poti, ali tudi kako drugače, je obogatel kot Pogodbeni Zbiralec Smeti, živel pa je v globeli sredi hribovja, ki so ga sestavljale izključno Smeti. Na svojem posestvecu si je namreč renčeči stari vagabund kot kak pradaven ognjenik nabljuval lastno gorovje, in geološka sestava tega gorovja so bile Smeti. Premogov prah, ostanki zelenjave, kostni prah, črepinje posodja, grob prah, presejan prah – vsakovrsten Prah in Smeti.«

Tu se Mortimer bežno spomni na gospo Veneering, zato naslovi naslednjega pol ducata besed nanjo, potem pa spet odtava; poskusi še pri Twemlowu, vendar ugotovi, da se ne odziva, in se naposled spajdaši z Blažilci, ki ga vzhičeno sprejmejo.

»Moralna bit – to bo bržčas pravi izraz – tega zglednega značaja je črpala največje zadovoljstvo iz tega, da je preklel kakega najbližjega sorodnika in ga postavil pred vrata. Potem ko je za začetek izkazal to pozornost (kot je bilo naravno) soprogi svojega srca, je ugotovil, da lahko na isti način pripozna tudi pravice svoje hčerke. Izbral ji je moža povsem po svojem okusu in niti najmanj po njenem, za doto

cenen portovec.

* Takšno opravo in opremo nosi smetar na barvni upodobitvi iz leta 1829.

pa ji je zapisal Smeti – ne vem, koliko, ampak vsekakor ogromno. Na tej točki mu je ubožica z vsem spoštovanjem pojasnila, da je naskrivaj zaročena s popularnežem, ki ga romanopisci in stihoklepci imenujejo Drugi, in da bi taka poroka zdrobila v Smeti njeno srce in njeno življenje – skratka, da bi jo dodobra ustoličila v očetovem poslu. Častitljivi roditelj jo je nemudoma – baje v mrzli zimski noči – prekel in vrgel čez prag.«

Tedaj Analitični Kemik (o Mortimerjevi zgodbi si je očitno ustvaril zelo slabo mnenje) nakloni Blažilcem malo klareta. Vsi štirje se spet skrivnostno razvnamejo kot en sam in začnejo počasi dovajati vase vino s posebnim uživaškim zasukom, ko v zboru zakličejo: »Nadaljujte, prosim!«

»Kot se ponavadi dogaja, so bili denarni viri Drugega zelo omejeni. Ne bom se izrazil premočno, če rečem, da je šlo Drugemu za nohte. Vendar se je oženil z mlado damo in vse do njene smrti sta živela v skromnem domovanju, najbrž takem z verando, ki jo je krasil preplet kovačnika in vinike. Za uradni vzrok smrti vas moram napotiti k vodji statističnega urada v okraju, kjer je stalo to skromno domovanje, toda zraven bi utegnili imeti prste žalost in tesnoba njenih mladih let, čeprav ju morda ni najti na črtanih listih in tiskanih obrazcih. Nesporno pa sta bili usodni pri Drugem, kajti izguba mlade žene ga je tako prizadela, da jo je preživel kvečjemu za leto dni.«

Nekaj pri lenobnem Mortimerju daje misliti, da bi v primeru, če bi si visoka družba smela iz kakega vzroka dovoliti dojemljivost, on sam kot njen član utegnil podleči vtisu zgodbe, ki jo pripoveduje. To lastnost sicer na vse pretege poskuša prikriti, vendar je v njem. Tudi zlovoljni Eugene ni brez podobne poteze, kajti ko obupna lady Tippins izjavi, da bi Drugi, če bi preživel, pristal na vrhu njenega seznama ljubimcev – in tudi ko zrela mlada dama skomigne z rokavčki in se zasmeje zasebnemu in zaupnemu komentarju zrelega

mladega gospoda – se njegova zlovoljnost tako poglobi, da se začne naravnost krvoločno igrati z nožem za posladek.

Mortimer nadaljuje.

»Zdaj pa se moramo vrniti, kot pravijo pisatelji, čeprav si vsi želimo, da ne bi, k človeku od Nevemkod. Ker je bil ob sestrinem izgonu še štirinajstleten mulček v ceneni bruseljski šoli, je trajalo malo dlje, da je slišal novico – najbrž od nje same, kajti mati je bila mrtva, vendar tega ne vem. Takoj jo je ucvrl iz šole in prišel sem. Pogumen in iznajdljiv fant je moral biti, da mu je uspelo prispeti s pomočjo ukinjene žepnine po pet soujev na teden, toda nekako mu je le uspelo, vdrl je k očetu in se potegnil za sestro. Častitljivi roditelj se ročno zateče k prekletstvu in ga postavi pred prag. Zgrožen in prestrašen fant zbeži, gre s trebuhom za kruhom, se vkrca na ladjo in naposled pristane na kopnem med kaplandskim vinom kot maloposestnik, kmet, vinogradnik – kar vam je ljubše.«

Na tej točki se zasliši iz veže podrsavanje in na vrata jedilnice nekdo potrka. Analitični Kemik gre k vratom, jezno spregovori z nevidnim trkalcem, se po vsem videzu omehča, ko sprevidi razlog za trkanje, in stopi ven.

»Tako so ga odkrili šele ondan, potem ko je bil zdoma okoli štirinajst let.«

Eden od Blažilcev se v osuplost drugih treh nenadno osamosvoji in uveljavi svojo individualnost, ko vpraša: »Odkrili kako in zakaj?«

»Ah! Seveda. Hvala, da ste me spomnili. Častitljivi roditelj umre.«

Istega Blažilca uspeh opogumi, da vpraša: »Kdaj?«

»Ondan. Pred desetimi ali dvanajstimi meseci.«

Isti Blažilec se ostroumno pozanima: »Od česa pa?« Toda pri tem propade kot žalosten svarilni zgled, zakaj drugi trije Blažilci se zasrepijo vanj s kamnitim pogledom, sicer pa ne pritegne več pozornosti žive duše.

»Častitljivi roditelj,« ponovi Mortimer in ob bežnem spominu, da se pri mizi nahaja neki Veneering, prvič nagovori njega – »umre.«

Veneering z zadoščenjem resnobno ponovi: »Umre,« prekriža roke in se namršči, da bi poslušal zgodbo v drži razsodnika, a je na vsem lepem spet zapuščen v turobnem svetu.

»Najde se njegova oporoka,« pove Mortimer in ujame oko gospe Podsnap, ki spominja na oko gugalnega konjička. »Datirana je prav kmalu po sinovem begu. V njej zapušča najnižji vrh v smetarskem gorovju, ki ima pri vznožju nekakšno bivalno hišico, staremu služabniku, edinemu izvršitelju oporoke, vse preostalo premoženje – ki nikakor ni zanemarljivo – pa sinu. Zase naroča, naj ga pokopljejo z raznimi ekscentričnimi ceremonijami in ukrepi, da ne bi spet oživel, vendar ni nobene potrebe, da bi vas dolgočasil s tem; in to je vse – toda –« in tako se zgodba konča.

Analitični Kemik se vrne in vsi se ozrejo vanj. Ne zato, ker bi ga kdo želel videti, temveč zaradi prikrite naravne sile, pod vplivom katere ljudje pograbijo sleherno, četudi najmanjšo priložnost, da se zazrejo v karkoli, le v tistega ne, ki jih nagovarja.

»– Toda sin deduje le pod pogojem, da se oženi z deklico, ki je bila na datum oporoke še malčica pri štirih ali petih letih, zdaj pa je mlada ženska, godna za poroko. S pomočjo oglasov in poizvedb se je za sina izkazal mož od Nevemkod, in prav zdaj je na poti domov, brez dvoma neznansko osupel, da bi nasledil veliko bogastvo in se oženil.«

Gospa Podsnap vpraša, ali je mlada oseba osebno privlačna. O tem Mortimer ne more poročati.

Gospod Podsnap vpraša, kaj bi se zgodilo z bogastvom, če pogoj glede poroke ne bi bil izpolnjen. Mortimer odvrne, da bi po posebnem oporočnem določilu pripadlo že omenjenemu staremu služabniku, medtem ko bi bil sin prezrt in izključen; prav tako bi isti služabnik podedoval vse premoženje, če sin ne bi bil več živ.

Gospe Veneering je pravkar uspelo predramiti smrščečo lady Tippins, tako da ji je čez mizo spretno potisnila v členke celo kompozicijo iz krožnikov in posod, tedaj pa vsi z izjemo Mortimerja samega opazijo, da mu Analitični Kemik kot kak duh ponuja zložen list papirja. Iz radovednosti se gospa Veneering za nekaj trenutkov zadrži.

Kljub vsem Kemikovim umetnijam si Mortimer spokojno privezuje dušo s kozarcem madeire in sploh ne opazi Dokumenta, ki priteguje splošno pozornost, toda naposled se lady Tippins (ki se vedno zbudi povsem potoglava) spomni, kje je, zazna predmete, ki jo obdajajo, in vpraša: »Vi, ki ste še hujši verolomnež od don Juana, zakaj ne vzamete komturjevega sporočila?« Tedaj ga Kemik pomoli Mortimerju pod nos, ta pa se ozre k njemu in vpraša:

»Kaj je to?«

Analitični Kemik se skloni in nekaj zašepeta.

»Kdo?« osupne Mortimer.

Analitični Kemik se vnovič skloni in zašepeta.

Mortimer se zastrmi vanj in razvije list. Prebere ga, prebere dvakrat, ga obrne, da si ogleda prazno zunanjo stran, in ga prebere še tretjič.

»Kot naročeno,« spregovori in se ozre okoli mize s spremenjenim obrazom, »tu je sklep zgodbe o prav istem človeku.«

»Je že oženjen?« ugiba nekdo.

»Zavrača poroko?« ugiba drugi.

»Kodicil na smetišču?« ugiba tretji.

»Ne, ne,« odmahne Mortimer, »zanimivo je, da se vsi motite. Zgodba je bolj dodelana in precej vznemirljivejša, kot sem domneval. Človek je utonil!«

Tretje poglavje

Nekdo drug

Ko so se dame v svojih krilih povzpele po Veneeringovem stopnišču in izginile, je Mortimer iz jedilnice krenil za njimi, nato pa je zavil v knjižnico s čisto novimi knjigami v čisto novih, radodarno pozlačenih platnicah, in zaprosil za pogovor s slom, ki je prinesel list. Bil je fant kakih petnajstih let. Mortimer se je zagledal v fanta, fant pa v čisto nove romarje na steni, ki so romali v Canterbury* bolj v zlatem okvirju kakor v procesiji in bolj med rezbarijami kot po podeželju.

»Kdo je to napisal?«

»Jaz, gospod.«

»Kdo ti je to naročil?«

»Moj oče, Jesse Hexam.«

»Je našel truplo on?«

»Da, gospod.«

»Kaj pa je tvoj oče?«

Fant je pookleval, se očitajoče ozrl k romarjem, kakor bi mu ti nakopali drobno sitnost, nato pa odgovoril, medtem ko je mečkal gubo na desni hlačnici: »Preživlja se z delom ob reki.«

»Je daleč do tja?«

»Daleč do kod?« je oprezno vprašal fant, spet ves zatopljen v canterburyjsko pot.

»Do očetovega stanovanja?«

* Gravura, izdelana po sliki Thomasa Stotharda, ki prikazuje romarje na poti v Canterbury (1806–1807), je bila še vrsto let izjemno priljubljen stenski okras. Motiv canterburyjskih romarjev je zaslovel z monumentalno literarno stvaritvijo *Canterburyjske povesti* poznosrednjeveškega klasika Geoffreyja Chaucerja iz 14. stoletja.

»Kar lep kos poti, gospod. Prišel sem z izvoščkom in zdaj čaka na plačilo. Lahko bi se vrnila kar z njim, preden mu plačate, če bi vam ustrezalo. Po navodilih, ki smo jih našli v njegovih žepih, sem šel najprej v vašo pisarno, ampak tam nisem videl nikogar, samo poba moje starosti, ki me je usmeril sem.«

V fantu je bila svojska mešanica nerazvitega divjaštva in nerazvite civiliziranosti. Njegov glas je bil hripav in grob, groba sta bila tudi obraz in zakrnela postava, vendar je bil snažnejši kot drugi fantje njegove baže; pisal je dobro, čeprav na veliko in zaokroženo, in h knjižnim hrbtom je pogledoval z razvneto radovednostjo, ki je segala pod platnice. Kdor zna brati, se na knjigo nikoli ne ozre enako kot nepismeni, pa četudi stoji neodprta na polici.

»Ali kaj veš, fant, so poskusili s kakimi ukrepi dognati, ali ga je mogoče oživiti?« je vprašal Mortimer, medtem ko je iskal klobuk.

»Če bi vedeli, v kakšnem stanju je bil, ne bi tako spraševali, gospod. Še faraonove vojske, ki je utonila v Rdečem morju, se ne bi dalo oživiti manj. In če je Lazarja pobralo komaj do polovice toliko, je bil tisti čudež največji od vseh.«

»Oho!« je vzkliknil Mortimer in se zasukal s klobukom na glavi. »Kot kaže, se v Rdečem morju počutiš precej domače, prijateljček?«
»O tem sem bral pri učitelju v šoli,« je odvrnil fant.

»In o Lazarju?«

»Ja, tudi. Samo nikanar ne povejte očetu! Če bi kdo to omenil, bi bil doma en sam špetir. To je zrežirala sestra.«

»Očitno imaš dobro sestro.«

»Ni napačna,« je pritrdil fant, »ampak spozna se komaj na abecedo – in še te sem jo naučil jaz.«

Medtem jo je primahal zlovoljni Eugene z rokami v žepih in ujel zadnji del dialoga. Ko je fant omalovažujoče omenil sestro, ga je precej grobo prijel za brado in jo dvignil, da mu je pogledal v obraz.

»Ta je pa dobra, gospod!« je ugovarjal fant. »Zdaj me boste že prepoznali, upam.«

Eugene mu ni naklonil odgovora, temveč je predlagal Mortimerju: »S tabo grem, če ti je prav?« Tako so vsi trije skupaj odrinili v izvoščku, ki je pripeljal fanta; prijatelja (nekoč sošolca v zasebni šoli) sta v kočiji kadila cigare, sel pa je sedel na kozlu poleg voznika.

»Naj premislim,« je rekel Mortimer na poti. »Že pet let, Eugene, sem na častivrednem seznamu notarjev pri Visokem sodišču Chancery in zastopnikov v skupnem pravu,* toda če odštejemo to, da približno enkrat na dva tedna brezplačno sprejemem navodila za oporoko lady Tippins, ki nima česa zapustiti, še nisem imel niti trohice dela, samo to romantično zadevo.«

»In jaz,« je pritegnil Eugene, »sem v tem ‚poklicu‘ že sedem let, pa nisem imel sploh nobenega dela in ga tudi ne bom. In četudi bi ga imel, se ga ne bi znal lotiti.«

»Kar zadeva zadnjo podrobnost,« je menil Mortimer s skrajnim mirom, »še zdaleč ne uvidim, da bi imel kaj prida prednosti pred tabo.«

»Svoj poklic,« je dejal Eugene in naslonil noge na sedež nasproti, »svoj poklic sovražim.«

»Te bo motilo, če jih naslonim še jaz?« je odvrnil Mortimer. »Hvala. Tudi jaz sovražim svojega.«

»Vsilili so mi ga,« je pojasnil zlovoljni Eugene, »ker se je razumelo samo po sebi, da v družini potrebujemo odvetnika. Res smo dobili pravi dragulj.«

* Sodišča »skupnega prava« (*common law*) so se ukvarjala s tatvinami, umori in drugimi prestopki, o sporih glede zapuščine in skrbništva pa je odločalo sodišče Chancery, ki je sledilo naravnemu pravu (*equity law*).

»Meni pa so ga vsilili,« je dodal Mortimer, »ker se je razumelo samo po sebi, da v družini potrebujemo notarja. In tudi mi smo dobili pravi dragulj.«

»Štirje smo, imena imamo napisana na podboju desno od črne jazbine, ki slovi kot ‚apartma‘,« je nadaljeval Eugene, »vsak od nas pa premore četrt pisarja – Kazim Babe v razbojniški votlini* – in Kazim je edini spodoben član naše družbe.«

»Jaz pa sem sam samcat, čisto sam,« je dejal Mortimer, »na vrhu groznih stopnic, ki gledajo na pokopališče; zase imam kar celega pisarja, vendar nima drugega dela, kakor da opazuje pokopališče, in kaj bo iz njega, ko bo odrasel, si sploh ne morem zamisliti. Ali v tistem zanikrnem vranjem gnezdu snuje modrost ali umore, ali bo po vsem tem samotnem tuhtanju zrasel v prosvetlitelja ali v zastrupljevalca, je edino količkaj zanimivo vprašanje, ki se ponuja mojemu poklicnemu pogledu. Mi hočeš dati ogenj? Hvala.«

»Potem pa idioti govorijo o Energiji,« je pripomnil Eugene. Naslonil se je vznak, prekrizal roke, kadil z zaprtimi očmi in govoril malce nosljajoče. »Če mi je v slovarju kakšna beseda pod katerokoli črko od A do Ž odvrtna, je to ‚energija‘. Čista konvencionalna vraža, čisto papagajsko žlobudranje! Kaj za vraga? Naj se zaprašim na ulico, zgrabim za ovratnik prvega mimoidočega, ki daje vtis, da ima kaj pod palcem, ga stresem in rečem: ‚Da se mi greš takoj pravdat, ti pes, in da najameš mene, drugače bom tvoja smrt?‘ Ampak to bi bila energija.«

* Kazim je bogati brat Ali Babe, naslovnega junaka iz zgodbe *Ali Baba in štirideset razbojnikov*. Kazim poskusi ukrasti zlato iz razbojniške votline, vendar pozabi čarovni obrazec, ki odpira izhod iz nje (»Sezam, odpri se«), zato ga razbojniki najdejo in ubijejo.

»Točno tako gledam na stvar tudi jaz, Eugene. Toda pokaži mi dobro priložnost, pokaži mi nekaj, za kar bi se resnično izplačalo energično delovati, pa ti bom pokazal energijo.«

»Jaz tudi,« je pritegnil Eugene.

In prav verjetno je, da je v teku istega večera izreklo to upapolno pripombo še deset tisoč drugih mladeničev na območju, ki ga pokriva dostava Londonskega poštnega urada.

Kolesa so tekla naprej, dol mimo spomenika velikemu london-skemu požaru leta 1666, mimo Towerja in dokov; dol mimo sosek Ratcliffe in Rotherhithe; dol mimo krajev, kamor je očitno naplavljalo nakopičene izmečke človeštva iz višjih leg, kot bi šlo za prav toliko moralne umazanije, in kjer so ti obležali, dokler jih ni lastna teža potisnila čez breg in pogreznila v reko. Vijugala so med ladjami, ki so po vsem videzu nasedle na bregu, in hišami, ki jih je po vsem videzu odplaknilo v vodo – med ladijskimi bruni, ki so strmela v okna, in okni, ki so strmela v ladje – tekla so, dokler se niso ustavila pri temnem vogalu, ki ga je umivala le reka in nihče drug, in tam je fant sestopil in odprl vrata.

»Preostanek poti morate peš, gospod, saj je samo par jardov.« Govoril je v ednini, zato da je izrecno izključil Eugena.

»Ta kraj je pa res presneto odročeno,« je pripomnil Mortimer in zdraval po kamenju in odpadkih na bregu, ko je fant ostro zavil okoli vogala.

»Tukaj je očetovo stanovanje, gospod; tu, kjer je luč.«

Nizko poslopje je dajalo vtis, da je bilo svojčas mlin. Na čelu je nosilo gnilo leseno bradavico, ki je menda kazala, kje so bile nekoč mlinske lopate, toda v nočni temoti je bilo vse silno nerazločno. Fant je pridvignil zapah na vratih in vstopili so naravnost v nizko okroglo izbo. Tu je pred rdečim ognjem stal moški in zrl vanj, medtem ko je neka deklica sedela nad svojim šivanjem. Ogenj je gorel v rjasti žerjavnici, ki ni bila pritrjena na ognjišče, v vratu kamnite